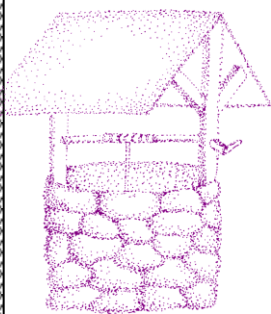

דמשק אליעזר

יו"ל ע"י וועד להוצאת כתבי ר' אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א

בן מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל, אבדק"ק טשילע יצ"ו, ומח"ס "קני המנורה"

ונכד הגה"צ ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצוק"ל הי"ד, אבדק"ק טיניע, ומח"ס "מנורת אהרן"

גליון בדברי תורה ובהלכה ואגדה, פנינים יקרים לכבוד שבת קודש וכו' ובדברים העומדים ברומז של עולם

• גליון מוגדל להג השבועות שנת תשפ"ב לפ"ק - שנה ט' גליון י"ב (קע"ח) •

הגליון המוגדל הזה מוקדש

לעילוי נשמת

אמי מורתי האשה החשובה והצנועה

מרת ברכה בת ר' שמעון ע"ה

אשת חבר של אבי מורי

הרה"ג ר' יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל

אב"ד טשילע, ומח"ס "קני המנורה"

נפטרה ביום י"ד סיון תשע"ד לפ"ק

תהא נשמתה צרורה בצרור החיים

הערות והארות מתקבלות בחיבה

❖ Rabbi Alexander Knopfler • 1564 - 48 STREET • Brooklyn N.Y. 11219

❖ Tel: (917) 755-4864 • Fax: (718) 437-3388 • Email 7554864@gmail.com

דברי תורה להג השבועות שנת תשע"ח לפ"ק

כתיב בפרשת אמור (ויקרא כג, ג) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת שַׁבְתוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ כָּל מְלֶאכֶה לֹא תַעֲשׂוּ שַׁבַּת הוּא לָהּ כָּכֵל מוֹשְׁבֵתֵיכֶם, וּפִירִשׁי וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, מֵה עֲנִין שַׁבַּת אֲצֵל מוֹעֵדוֹת, לְלַמֹּדךְ שֶׁכֵּל הַמַּחֲלֵל אֶת הַמוֹעֵדוֹת מַעֲלִין עֲלָיו כְּאִלּוּ חָלַל אֶת הַשַּׁבָּתוֹת. וְכֵן הַמְקִיִּים אֶת הַמוֹעֵדוֹת, מַעֲלִין עֲלָיו כְּאִלּוּ קִיִּים אֶת הַשַּׁבָּתוֹת, עַכ"ל. כִּי וּלְכַאוּרָה קִשָּׁה, דַּהֲרִי שַׁבַּת וְיו"ט הֵם שְׁנֵי דְבָרִים נִפְרָדִים, כִּי יו"ט הוּא זִכְרֵ לְיִצְיָאֵת מִצְרַיִם, וְאִילוּ שַׁבַּת הוּא זִכְרֵ לְבְרִיאַת הָעוֹלָם, כְּדַכְתִּיב (שְׁמוֹת כ, יא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וְגו', וְאִיךְ מַדְמָה רִשׁי ב' דְּבָרִים אֵלּוּ אַחַד בַּחבִּירוֹ. וְכִבְר אִמְרָנוּ בְּזֶה כְּמָה אֹפְנִים בַּסְּפָרִינוּ אֲבָן יִקְרָה עַה"ת^א, וְעַתָּה נִבְּוֵא לְבִאָרוּ בְּאֹפֶן חָדָשׁ בַּעֲזֵה שִׁי"ת.

וְכַדִּי לְבֹא אֶל הַבִּיאוֹר נִקְדִים הַקְדָּמָה אַחַת, וְכִבְר הַזְכָּרָנוּ זֹאת כְּמָה פַעֲמִים, כְּמָה שְׁדַקְדְּקוּ הַמְּפָרְשִׁים, עַל רִישׁ דְּבָרֵי הַשִּׁי"ת בַּעֲשֵׁרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁאִמְרָנוּ שֶׁאִמְרָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ הוֹצֵאתִיךָ מִמִּצְרַיִם, וְנִתְקַשְׁוּ כֹּלָם (כֵּן הַקִּשָּׁה הַחֻקוֹנִי, וְר' יוֹסֵף כְּבוֹר שׁוֹר וְכו') לְמָה לֹא נִאִמְרָנוּ "בְּרֵאֵתִיךָ" (וְכִבְר נִאִמְרוּ ע"ז בַּסְּפָרִי קוֹדֶשׁ הַרְבֵּה אֹפְנִים, וְגַם אֲנִי בַעֲנִי בַּסְּפָרִינוּ "אֲבָן יִקְרָה" כְּתִבְנוּ כְּמָה אֹפְנִים בְּזֶה).

וְנִקְדִים עוֹד מָה שֶׁעַמֵּד הַרְמַבִּין ז"ל (דְּבָרִים ה, טו) בַּהַחֲלֻקִים שֶׁבִּין עֵשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁבַּפְּרִשַׁת יִתְרוֹ לַעֲשֵׁרֶת הַדְּבָרוֹת שֶׁבַּפְּרִשַׁת וְאַתְחַנֵּן, דַּהֲנָה בְּפָר' יִתְרוֹ כְּתִיב (שְׁמוֹת כ, ז) זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ וְגו', כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וְגו'. וְאִילוּ בְּדְבָרוֹת שְׁנִיּוֹת כְּתִיב (דְּבָרִים ה, יא-יד) שְׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כְּאִשֶׁר צִוָּךְ ה' אֱלֹהֵיךָ וְגו', וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לָהּ וְגו' וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאָךְ ה'

^א שם הבאתי מה שכתב לבאר בספר הנפלא ילקוט הגרשוני בשם חידושי מהר"א עה"ת להגאון מהר"י אסאד זצ"ל (ושוב לאחר זמן מצאתי פירושו זה גם בספר כתב סופר עה"ת פרשת אמור בד"ה ששת ימים תעשה מלאכה, יע"ש. וכ"ה בספר תורת מהר"ץ פר' אמור עמ' מ"ח, יע"ש), דהנה על שני אופנים יוכל אדם לקיים שבתות, האופן הא' הוא מפני שכל השבוע הוא עוסק בפרקמטיא ובמלאכה, וכדי שינוחו איבריו יום אחד בשבוע ע"כ שומר את השבת שהוא בסוף השבוע. האופן הב' שומר את השבת יען שצוהו השי"ת. אמנם מנא ידעינן כשאחד שומר את השבת אם שומר אותו מפני שצוהו ה' או משום שבחר יום אחד למנוחתו, ונראה דיכולים לידע זאת אם חל יו"ט באמצע השבוע ושומר את היו"ט א"כ ע"כ מוכח ששומר את השבת יען שצוהו ה' דאי מטעם מנוחתו אמאי שמר גם את היו"ט. וז"ש שכל המחלל המועדות ואינו מקיים צווי השי"ת ומה ששומר השבת הוא רק כדי שינוח, א"כ הוי כאילו חילל כל השבתות כולם, וכל המקיים את המועדות א"כ מוכח שלכך שומר את השבת יען שצוהו ה' א"כ מקיים כל השבתות עכ"ד ודפח"ח.

ועל דרך זה אפ"ל ג"כ בסגנון דומה, על דהנה כששומר שבת אחד, יתכן שהוא עיף ויגע ונצרך לו המנוחה, ע"כ לקח לו יום אחד לשביתה ומנוחה, משא"כ בבוא שבת שני ושובת עוה"פ הרי זה מוכח למפרע, שמה ששבת בשבת העבר היתה לטעם צווי השי"ת ולא לצורך מנוחתו.

ובלכתנינו על דרך זה אפשר ליישב מה בלכתנינו שאמרו חכז"ל (שבת קיח): אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים, והקשו על זה דבמקום אחר (ירושלמי תענית א) אמרו אלמלי שמרו ישראל שבת אחד וכו', ולדברינו יבואר, דרק אחר ששמר ב' שבתות, אז נחשב לו המצוה של שמירת השבת האחד, שהשבת השני זהו בירור והוכחה על השבת הראשון שהיתה לשם ה'. ונמצא שאין שום סתירה בין שני המימרות, דאף שיגאלו בשביל שבת אחד, אבל עכ"ז נצרך שני שבתות לברר על השבת האחד שהיתה כדת לשם ה'.

ובזה יתיישב לנו מה שנקט שבתותי לשון בזה רבים, דענין שמירת שבת מתברר רק ע"י שישמור ב' שבתים ולא זולת, ובעת שישמור שבתותי לשון רבים, בזה מברר שזכה לקיים מצות ה' כהוגן ולשמור השבת, לצד צווי ה' ולא לצד מנוחת עצמו, והבן. (עכ"ד מספרי אבן יקרה).

ועיין עוד בספר חנוכת התורה (פר' אמור, אות קכ"א) שכתב וז"ל: הנה הקושיא ידוע מה ענין שבת אצל מועדות. ויש לפרש על דרך רמז דהנה המספר של הימים טובים הם ששה ימים ב' של פסח וא' של שבועות וא' של ראש השנה וב' של סוכות. והנה בכל יום טוב מותר לעשות מלאכה של צורך אוכל נפש. וזאת הוא הכוונה דקאי הכל על מועדות רק ששת ימים דהיינו כל המועדות תעשה מלאכה לצורך אוכל נפש אבל וביום השביעי דהיינו יום כיפור שבת שבתון הוא כל מלאכה לא תעשה אפילו צורך אוכל נפש אסור, ע"כ. [וכן מובא בשם הגר"א מוילנא זי"ע, ע"י בס' פנינים משולחן הגר"א פר' אמור, ובהערה שם].

אלקיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על פן צורך ה' אלקיך לעשות את יום השבת.

וכתב הוא ז"ל, כי בעבור היות יציאת מצרים מורה על אלוה קדמון מחדש חפץ ויכול וכו', על כן אמר בכאן אם יעלה בלבך ספק על השבת המורה על החידוש והחפץ והיכולת, תזכור מה שראו עיניך ביציאת מצרים וכו', ויאמרו ה' הוא מחדש בכל אותות ומופתים ועושה בכל כרצונו, כי הוא אשר ברא הכל במעשה בראשית, וזה טעם על כן צורך ה' אליהך לעשות את יום השבת, והנה לא פירש כאן טעם השביתה כי ששת ימים עשה ה' וגו', שכבר הוזכר זה פעמים רבות בתורה, אבל אמר בקצרה "ויום השביעי שבת לה' אלקיך" שהוא יתברך שבת בו וינפש, ובאר להם כי מיציאת מצרים ידעו שהוא אמר והיה העולם ושבת ממנו, עיי"ש (ובספרינו אבן יקרה עה"ת כתבנו מזה באורך).

ונקדים עוד, מה שמובא בספרים, דמי שהוא שומר שבת, עדיין אין הוכחה שהוא מאמין בה' ולכן הוא שוכת, דיש לומר דמה ששובת ביום השבת הוא רק משום דניחא ליה להנאתו ולטובתו, שרוצה להרגיע יום אחד מעבודתו הקשה בכל השבוע, וכמו להבדיל אלף אלפי הבדלות גם הנוצרים שובתים ביום ראשון והישמעאלים שובתים ביום ו', ומנא לן שעושה כן כדי לקיים מצות הבורא ברוך הוא. אמנם כששובת גם ביום טוב שחל להיות בחול, הרי זה אות שגם שביתתו בשבת קודש הוא לשם ה', שציוה לעשות זכר ליציאת מצרים, ועושה כן רק מחמת דרחמנא אמר לשבות ולא להנאתו ולטובתו למנוחה בעלמא, וכבר הארכנו בזה בכמה מקומות, ואכמ"ל.²

והיוצא לנו מזה, כי יציאת מצרים עומד במדרגה גבוה יותר מבריאת העולם, כי הוא מורה על השגחת השי"ת ושהוא תקיף ובעל היכולת ובעל הכוחות כולם, ובוה מיושב ג"כ קושיא הראשונה למה כתיב אשר הוצאתיך ולא אשר בראתיך, כי היציאת מצרים הוא האות והמופת גם על חידוש ובריאת העולם יש מאין, וכאמור למעלה מדברי הרמב"ן ז"ל.

ובזה יתבאר ג"כ כוונת רש"י ז"ל, שכתב "וכל המקיים את המועדות, מעלין עליו כאלו קיים את השבתות", דנתכוין לדברים הנ"ל, דמי שמקיים רק שביתת שבת אין ראיה שהוא מאמין בה' ובהשגחתו ויכולתו יתברך, אבל אם מקיים גם את המועדות, שהם חלים גם בימי החול, אז יש ראיה ברורה שהוא מאמין בהשגחה פרטיות ולכן מקיים את המועדות שהם זכר ליציאת מצרים, ובוה "מעלין עליו כאלו קיים את השבתות", שגם השמירת שבת נחשב למצוה.

² וכעיי"ז מפרש החפץ חיים זצ"ל (בספרו תורת הבית) המשנה בפרקי אבות (פרק ד' משנה י') רבי מאיר אומר הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה והוי שפל רוח בפני כל אדם, ואם בטלת מן התורה יש לך בטלים הרבה כנגדך ואם עמלת בתורה יש לך שכר הרבה ליתן לך. ומבאר דהמשנה איירי במי שאין תורתו ואומנתו, ומוכרח לצאת לשוק לקיים את הכתוב (איוב ה, ז) אדם לעמל יולד, ובויעת אפך תאכל לחם (בראשית ג, יט) כדי להביא טרף לביתו, ובאמת מי שכוונתו לשמים הרי גם בזה בעוסקו בפרנסתו מקיים מצות ה', כדכתיב (משלי ג, ו) בכל דרכיך דעהו, ואיתא בשולחן ערוך (או"ח סימן רל"א סעיף א') בזה"ל: בכל מה שיהנה בעולם הזה, לא יכוין להנאתו, אלא לעבודת הבורא יתברך, כדכתיב: בכל דרכיך דעהו, ואמרו חכמים כל מעשיך יהיו לשם שמים, שאפילו דברים של רשות, כגון האכילה והשתיה וההליכה והשיבה והקימה והתשמיש והשיחה וכל צרכי גופך, יהיו כולם לעבודת בוראך, או לדבר הגורם עבודתו, שאפילו היה צמא ורעב, אם אכל ושתה להנאתו אינו משובח, אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו, לעבוד את בוראו; וכן אפילו לישב בסוד ישרים, ולעמוד במקום צדיקים, ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו והשלים חפצו ותאותו, אינו משובח אלא א"כ עשה לשם שמים; וכן בשכיבה, א"צ לומר שבזמן שיכול לעסוק בתורה ובמצות לא יתגרה בשינה לענג עצמו, אלא אפילו בזמן שהוא יגע וצריך לישן כדי לנוח מיגיעתו, אם עשה להנאת גופו אינו משובח, אלא יתכוין לתת שינה לעיניו ולגופו מנוחה לצורך הבריאות שלא תטרף דעתו בתורה מחמת מניעת השינה וכו', ע"כ. אך מנין יודעים אנו אם כוונתו לשם שמים או לא, הרי זה מוכיח מתוך מעשיו, שאם בבוקר ובערב בעת שאינו טרוד בעסק פרנסתו, אז יושב אוהל בביהמ"ד ועוסק בתורה ועבודה, הרי לך הוכחה שבאמת רצונו לעסוק בתורה ובמצות בכל היום ובכל הלילה, רק שאנוס הוא שמוכרח להביא טרף לבני ביתו, ולכן הולך לעסוק בעסק הפרנסה, אבל בכל רגע פנוי שיש לו חוזר אל הגמרא, ועוסק במצות ה'. אבל מי שבלילה הולך פנוי, ומטייל עם אשתו, וכדומה משאר הבלי עוה"ז, זה לך האות שגם בכל היום שעוסק בפרנסה אין כוונתו לשמים, רק להנאתו ולטובתו, ואינו מקבל שכר ע"ז.

וזה פירוש המשנה, "אם בטלת מן התורה", היינו שאתה הולך בטל בבוקר ובערב מדברי תורה, אז "יש לך בטלים הרבה כנגדך", שגם כל היום נחשב לביטול תורה. אבל "ואם עמלת בתורה", שבעת שאתה פנוי מעבודתך ופרנסתך אתה הולך לעסוק בתורה בכל עת ורגע, אז "יש לך שכר הרבה ליתן לך", שגם על כל היום אתה מקבל שכר כאילו למדת, כיון שכוונתך לשמים, עכ"ד החפץ חיים זצ"ל.

ונתעוררתי לדברינו אלה עפ"י דברי קדשו של כ"ק האדמו"ר הגה"ק מפאפא זצ"ל זי"ע בספרו ויחי יוסף עה"ת (פר' אמור), ולחיבת הקודש אעתיק לשון קדשו שם:

בהנהגה נסיית יוכל לבא גם לידי אמונה בהנהגה טבעיית. אבל מי שמבזה את המועדות, נראה שאינו מודה אפילו בהנהגה שהוא חוץ לדרך הטבע, א"כ בודאי לא יאמין בשבתות שמרמוז על הנהגה בדרך הטבע.

ובזה יל"פ מאמר הזוהר הק' שאנו אומרים ביום השבת וז"ל, ותא חזי בכולהו שאר זמנין וחגיגין בעי בר נש לחדי ולמחדי למסכני, ואי הוא חדי בלחודוי ולא יהיב למסכני עונשיה סני, דהא בלחודוי חדי ולא יהיב חדי לאחרא וכו', ואי איהו בשבתא חדי אף על גב דלא יהיב לאחרא לא יהיבין עלה עונשא כשאר זמנין וחגיגין וכו', עכ"ל. הכוונה י"ל עפ"י הג"ל, שיו"ט מורה על חסד, ולזה גם האדם מהראוי לעשות מדת החסד דיהיב גם לאחר מזוני, אבל שבת מורה על הנהגה הטבע, וטבע בנימטריא אלקים שהוא מדת הדין, ע"כ אם אינו עושה חסד לא מגיע לו עונש כל כך כמו בשאר זמנין וחגיגין, והבן.

א"י לפרש פירש"י כל המחלל את המועדות מעלין עליו הכי' כאלו חלל השבתות וכו', דהנה אמרו רז"ל (ביצה יז) דביו"ט אומרים בחתימת הברכה מקדש ישראל והזמנים, ובשבת אין אומרים מקדש ישראל והשבת, משום דשבת קביעי וקיימי, אבל יו"ט בי דינא מקדשין לה. וביארו בסה"ק הכוונה, דקדושת השבת מאיר הקב"ה על כל ישראל שלא ע"י פעולתינו ומעשינו, משו"ה אין אומרים מקדש ישראל והשבת, דקדושתו בא מן השמים. אבל קדושת היו"ט צריכין להמשיך ע"י עשיית מצוה התלויות בכל חג, ומשו"ה אומרים מקדש ישראל והזמנים, דישראל ממשיכין הקדושה.

נמצינו למידן דשבת מורה על אתערותא דלעילא, ויו"ט מורה על אתערותא דלתתא. וידוע מסה"ק דבכדי לזכות לאתערותא דלעילא שסייעו אותו מן השמים לעבודת ה', הוא ע"י שהאדם מתחיל באתערותא דלתתא, ומשתדל לעשות מה שביכולתו, ושוב שולחין לו התעוררות מלעילא לסייעו. והיינו דפירש"י כל המחלל את המועדות, היינו שאינו משתדל להתחיל להתעורר באתערותא דלתתא, כאלו חלל את השבתות, שאינו זוכה לאתערותא דלעילא המרומז בשבת. וכל המקיים את המועדות, היינו שמתחיל בעבודת הקודש באתערותא דלתתא, כאלו קיים את השבתות, דשוב זוכה להתעוררות מן השמים, וא"ש בס"ד, עכ"ל.ק.

דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדֵי, שְׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶּה וכו', ופרש"י מה ענין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאלו חלל את השבתות, וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאילו קיים את השבתות. והוא תמוה, ממה נפשך דאם באמת קיים את השבתות בפועל לאיזה צורך מעלין עליו כאלו קיים את שבתות, והלא באמת קיים השבתות, ואם ביטל השבתות א"כ מה יועיל לו מה שקיים המועדות להיות מעלין עליו הכתוב כאלו קיים השבתות.

ויש לפרש, דהנה ידוע דשבת הוא עדות על חידוש העולם, כדכתיב (שמות לא) כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וע"י שמירת השבת מעידן שהוא ית"ש ברא בששת ימים כל העולם כולו, והקב"ה מעת בריאת עולמו הנהיג שהעולם יתנהג עפ"י הטבע, נמצא דשבת מורה על אמונה על מה שהוא בטבע הבריאה, וטבע בנימט' אלקים. ויו"ט הוא מצד החסד, דהוא זכר לניסים ונפלאות שעשה עמנו בהוציאנו ממצרים, שהי' מצד החסד מאתו ית"ש ששידד מערכות השמים שלא עפ"י הטבע. והנה מדרך העולם בהנהגה שהוא בדרך הטבע לא ירגישו שהוא בהשגחה עליונה, וכמו שפי' מאה"כ (תהלים יט, ט) 'השמים מספרים כבוד א-ל', דהיינו השמש והירח שמאירים לעולם דהוא דבר נפלא מאוד, ומהראוי לבוא לידי אמונה להכיר עי"ז מי ברא העולם, אבל יען שהוא יום ליום יביע אומר, שהוא מלוכש בהנהגה טבעיית והרגילו בזה מידי יום ביומו, ע"כ אין אומר ואין דברים, ע"כ. אבל כשרואין הנהגה שלא בדרך הטבע, אז מתחזקין באמונה שלימה, ובא זה ולימד ע"ז להבין להאמין דגם הנהגה טבעיית הוא מאתו ית"ש. וא"כ כיון שיו"ט הוא זכר על הנהגה שחוץ לדרך הטבע, בקל יותר להאמין בה, משא"כ שבתות דמרמוז על הנהגה טבעיית צריכין להיות במדריגה יותר גבוה להאמין בה.

והיינו דפרש"י כל המקיים את המועדות מעלה עליו כאילו קיים את השבתות, שאפילו אינו במדריגה להאמין בהנהגה טבעיית שהוא ממנו ית', מ"מ כיון שמאמין בהשגחה שהוא חוץ לדרך הטבע הרי הוא בכלל מאמין, אלא שעדיין לא הגיע לשלימות האמונה, ומתוך שמאמין

דרשה לחג השבועות תשע"ט לפ"ק

דרשה ראשונה שאמרתי בביהמ"ד שב"ק אחצ"ה פר' במדבר [ערב שבועות] - בין מנחה למעריב

מורי ורבותי!

מ'האט היינט געליינט פרשת במדבר, ס'ווערט נאכגעזאגט אין נאמען פון א חשובע ראש ישיבה, אז א בחור האט אים געפרעגט וועלכע ספר זאל ער מיטנעמען אין די קאנטרי, האט ער אים געזאגט: נעם מיט די "ספר במדבר" און קוק אדורך "די גאנצע ספר", די גאנצע סדר, חומש מיט רש"י.

וועלן מיר אנהויבן מיט די פרשה פון די וואך:

די ערשטע קושיא איז, פארוואס שטייט 'במדבר' סיני, פארוואס שטייט נישט 'בהר' סיני, אזוי ווי ס'שטייט אין אנפאנג פרשת בהר, ווי ס'שטייט אז אלעס איז געזאגט געווארן 'בהר' סיני.

די 2'טע קשיא איז, אז רש"י זאגט ער רעכנט אויס אז "מתוך חיבתו מונה אותם כל שעה", רש"י רעכנט אויס 3 מאל וואס מ'האט געציילט די אידישע קינדער, די 3 מאל זענען די ראשונים מחולק אויף רש"י אז ס'איז געווען מער פון 3 מאל.

די 3'טע קשיא איז, אז מ'ציילט 3 מאל הייסט עס שוין אז מ'ציילט "כל שעה"?

נאך וואס מ'דארף פארשטיין איז, שפעטער רעכנט די חומש אויס די נומערן פון וויפיל אידישע קינדער זענען געווען, שטייט דארט פונעם חתם סופר און נאך אנדערע, אז מ'זעהט גאר אן אינטערסאנטע זאך, אז קיינער איז נישט געשמארבן צעווישן איין ציילונג און די צווייטע, לויטן חשבון איז דאך געווען צווישען 5 און 6 מיליאן אידן, ס'איז דאך געווען 600,000 אידן נאר פון 20 ביז 60 יאר מענער, און קיינער איז נישט געווארן פון 19 אויף 20. קיינער איז נישט געווארן פון 59 אויף 60, קיינער איז נישט געשמארבן אינדערצווישען, נאר א יעדע מאל איז געווען די זעלבע חשבון?

נאך אן אינטערסאנטע זאך, מ'זעהט אין די חומש, אז אלעס שטייט מיט פונקטליכע נומבער, 20 טויזנט דריי הונדערט און פופציג 20,350, פינף און צוואנציג טויזנט פינף הונדערט 25,500. ס'איז קיינמאל נישט געווען עפעס א נומבער אינצווישען, ווי למשל 41 43 47, פארוואס זעהט מען נישט אזא זאך.

נאכדעם נאך א פלא'דיגע זאך, אז דן וואס האט געהאט איין זוהן, חושים, און חז"ל אז ער איז געווען א טויבער, ער האט גאר געהאט די מערסטע פון אלע אנדערע שבטים (אויסער שבט יהודה וואס איז א מלך), שטייט אין ספח"ק א מוסר השכל, אז די נישט געזונטע קינד וואס דן האט געהאט האט גאר געהאט די מערסטע דורות ווי אלע אנדערע שבטים. דאס איז איין מהלך.

די אנדערע מהלך זאגן זיי, ווייל ער האט זיך אנגענומען ביים קבורה פונעם זיידען יעקב, ביי די מעשה פון עשיו¹, דעריבער האט ער באקומען שחר, אז ער איז געווען די גרעסטע מספר פון אלע ברודער'ס.

*

יעצט כדי צו פארענטפערן רש"י וואס זאגט "כל שעה", קען מען זאגן לויט ווי ס'איז מבואר אין חז"ל עטליכע מאל, ובפרט אין מסכת בבא קמא און בבא בתרא אז 3 מאל הייסט א חזקה, ממילא איז פארענטפערט דאס, וויבאלד 3 מאל הייסט שוין א חזקה, זאגט שוין רש"י אז מונה אותן "כל שעה".

איך קען נישט פארענטפערן די אלע קושיות וואס שטייט אין די ראשונים, נאר איך וועל אראפברענגען וואס שטייט אין חתם סופר פרשת במדבר, וואו ער ברענגט א מורא'דיגע ווארט, אויפן פסוק (במדבר ב, כג— כד) וַיִּצְבְּאוּ וּפְקֻדֵיהֶם חֲמִשָּׁה וּשְׁלֹשִׁים אֶלֶף וְאַרְבַּע מֵאוֹת, כָּל הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה אֶפְרַיִם מֵאֵת אֶלֶף וּשְׁמֹנֶת אֲלָפִים וּמֵאָה לְצִבְאָתָם וּשְׁלֹשִׁים יָסֵעוּ. זאגט די חתם סופר אזוי²: די 2 פסוקים, איז פון די 10 מקובל'דיגע פסוקים פונעם רמב"ן ז"ל צו זאגן, און ס'האט נישט קיין פשט לויט די פשטות, נאר מסוד ה' ליראיו. אבער פונדעסטוועגן דאך וועל איך זאגן א פשט. ווייל א מענטש דארף מאכן יעדן טאג "מאה ברכות", כדי צו מבטל זיין די כח ס"מ וואס איז בגימטריא 100, און די שורש הברכה איז אינעם חלק פון בנימין אין בית המקדש, ווייל דארט האט די באשעפער באפוילן די ברכה, וועגן דעם אין די מספר פון שבט בנימין איז מרומז 354 מאל די נומער 100, וואס דאס קומט אויס 100 ברכות פאר יעדן טאג אין יאר, ווען ס'איז א "שנה כסדרן" וואס דאס איז 354 טעג. אבער לעתיד לבא במהרה בימינו וועט מקויים ווערן 'כל הנשמה תהלל' (תהלים קג, ו), אויף יעדן אטעם וועט מען לויבן דעם באשעפער, און דאס איז 1080 א יעדע שעה, וואס איז די גימטריא פון "ישתבח שמך", און דאס וועט זיין ווען ס'זועט זיך באהעפטן יוסף מיט ישראל והי' לעץ אחד (כיחזקאל ל"ז י"ז), דעריבער איז כָּל הַפְּקָדִים לְמַחְנֵה אֶפְרַיִם דייקא 1080 מאל 100, און נאך

¹ כמבואר במס' סוטה (דף יג.) דכשבאו לקבור את יעקב כיון שהגיעו למערת המכפלה בא עשיו לעכב את קבורתו שהמקום שייך לו, אמרו ליה בני יעקב שמכרו בעת שמכר את הבכורה ליעקב, ועשיו טען הגם שמכר את חלק הבכורה, אבל חלק הפשוט לא מכר, וכיון שנשארו שני קברים במערת המכפילה, אחד מגיע ליעקב וכבר קבר שם את לאה, ואחד מגיע לו.

אמרו לו בני יעקב שמכר גם את חלקו הפשוט במערה ליעקב, אמר להם עשו לבני תנו לי את שטר המכירה ונראה אם אכן כתוב שמכרתי חלקי, אמרו לו שהשטר נמצא במצרים, ושלחו את נפתלי שהוא קל כאילה להביאו ממצרים, וביני לביני הרגיש חושים שיש כאן איזה עיכוב, אבל לא היה יכול לשמוע כל המשא ומתן כיון שהיה חרש, ושאל מה קרה, וסיפרו לו שממתנינים עד שיחזור נפתלי ממצרים עם שטר המכירה, אמר חושים כי עד שיחזור נפתלי ממצרים יהא זקיני מוטל בבזיון בלא קבורה, נטל מקל והכה בראשו של עשו, עד שנפלו עיניו של עשו על רגלי יעקב וכו', יע"ש באורך.

² וז"ל: ב' פסוקים אלו הם מעשרה פסוקים המקובלים מהרמב"ן ז"ל לאמרה (הובאו בסידור של"ה ועוד), ואין להם שחר ולא כונת מכוון עפ"י פשוטו רק מסוד ה' ליראיו. ומ"מ אימא בהו מלתא כי חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום (מנחות מ"ג ע"ב), לבטל כח ס"ם בגמטריא מאה, ושורש הברכה בחלקו של בנימין בבהמ"ק כי שם ציוה ה' את הברכה (תהלים קל"ג ג'). ע"כ במספר בנימין מרומז שנ"ד פעמים מאה, היינו מאה ברכות לכל יום בשנה כסדרן שהוא שנ"ד ימים. אמנם לע"ל במהרה בימינו יקויים, כל הנשמה תהלל (סוף תהלים), על כל נשימה (ילקוט שם), והם תתרו"ף לשעה, גמטריא "ישתבח שמך", וזה יהי' כשיתחבר יוסף עם ישראל והי' לעץ אחד (כיחזקאל ל"ז י"ז), ע"כ כל הפקודים למחנה אפרים דייקא תתרו"ף פעם מאה, ועוד מאה אחד יותר לבטל כח של ס"ם לגמרי, כמו השונה משנתו מאה פעמים ואחד.

איינמאל 100 כדי אינגאנצען צו מבטל זיין די כח פון די ס"מ, אזוי ווי איינער וואס חזר'ט איבער 101 מאל, עכל"ק. – זעהט מען דאך אז וואס אז יעדע ווארט אין די תורה איז אויסגערעכנט פונקטליך, במילא יעדע זאך האט סודות און נפלאות וואס אונז פארשטיי מיר נישט.

לאמיר נאר עפעס ענדיגען, אזוי ווי מ'האט היינט געלערנט פרק, לאמיר זאגן א ווארט אויף פרק, די משנה ענדיגט (מכות פ"ג משנה ט"ז) רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר (ישעיה מ"ב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר. די קשיא איז דאך, א גוטע מענטש ווען ער האט א גוטע ארבייטער, זוכט ער אוועקצונעמען ער זאל נישט האבן צופיל ארבעט, וואס איז פשוט אז וויבאלד די באשעפער האט ליב די אידן "לפיכך הרבה להם תורה ומצות", די שכל דארף דאך זאגן פונקט פארקערט. נאר אלע מפרשים זאגן אין איין גאנג צו ענטפערן, די באשעפער איז דאך זייער גרויס, ס'איז דאך זייער שווער צו טוהען אלעס וואס די הייליגע באשפער וויל, די אויבערשטער האט ליב געהאט די אידן, ער האט געוויסט אז נישט יעדער קען טוהען אלעס, איינער וועט דאווענען איינער וועט לערנען, איינער וועט טוהען מצות ביקור חולים, א צווייטער מצות צדקה, וועגן דעם האט ער געגעבן א סאך מצות אז יעדער זאל האבן עפעס א חלק אין עפעס א מצוה. במילא מיט דעם פארשטייען מיר די משנה, רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר (ישעיה מ"ב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

*

איך וויל נאך צולייגען א ווארט, אז ווען ס'איז נישטא אן אבל אדער א יארצייט זאג איך קדיש, און מענטשן פרעגן מיר פארוואס איך זאג קדיש, וויל איך מסביר זיין, שטייט פונעם הייליגען חפץ חיים, מ'האט אים געפרעגט פארוואס ער לערנט משניות, האט ער געזאגט אז ער ווארט נישט אז זיינע קינדער זאלן לערנען פאר אים משניות, נאר ער הויבט שוין אן לערנען פאר זיין אייגענע נשמה. איך זאג אזוי אויך איך ווארט נישט מיינע קינדער זאלן זאגן קדיש פאר מיר, איך וויל לעבן, איך בין נישט א באצאלטער קדיש, איך זאג קדיש פאר מיר אליין, פאר מיינע נשמה, פאר מיינע חטאים עוונות ופשעים, און ס'שטייט דאך (שבת קיט): אז "העונה אמן בכל כחו קורעין לו גור דינו של שבעים שנה", אויך שטייט דארט "כל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו", נאך שטייט דארט "כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן", במילא בין איך מורא'דיג נוהר, אז ווען ס'איז נישטא קיין קדיש זאגער, זאג איך קדיש. רבי חנניה בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצות שנאמר (ישעיה מ"ב) ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.

די אויבערשטער זאל העלפן אז ס'זאל זיין יתגדל ויתקדיש שמיה רבה, בביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

שבועות איז די "שענסטע יום טוב"

ב) איתא במג"א שו"ע או"ח סי' תצ"ד, ע"ד מה דאמרין שהוסיף משה יום אחד מדעתו, ומביא שם את דברי ה"ס עשרה מאמרות שכתב, דבא לרמוז לנו יו"ט שני של גלויות, ואפשר דהיינו דקאמר שהוסיף משה יום אחד מדעתו, עכתד"ק. הרי לך למדין אנו מזה, שמחג השבועות יש התחלה להגיגת ב' ימים טובים של גלויות אשר אנו חוגגים ועושים בזמן הזה, ולא משאר יו"ט.

היו"ל מהג"ל יתרון חג השבועות על יתר החגים והמועדים, אשר ממנו יתד וגם פינה לשני ימים טובים של גלויות, ושלתיד לבא ב"ב, ואשר על כן יפה אמרו הנשים הזקנות שהיום טוב של חג השבועות, הוא חג היותר יפה מכל החגים ומועדים.

ג) והנה אם אני לעצמי מה אני, ולענ"ד הייתי נותן מעט ונימוק ליתרון השיבותו של חג השבועות, יתר על שאר החגים והמועדים, כי בשאר החגים והמועדים, כמו בחג הפסח ובחג הסוכות, יש גם ד' ימי חול המועד, אשר בהם בני ישראל הולכים לטייל ולסבב במקומות שונות הנקרא אצלנו "חול המועד האלמן", ומבלין ומבטלין את השעה בשמותים והבלים שונים ומשונים, אשר אין רוח החכמים נוחה מהם, כי הרבה פעמים יכולים לבא לידי מכשולות ר"ל, אחד בשונג ואחד במויד, ומי יגדור בעד פרצה זאת, ועליהם מתכוונים דברי הירושלמי (מ"ק פ"ג ה"ג) ומובא בכל בו (סוף סלי חוכ"מ) אמר ר' אבא בר ממל, אילו ה"י מי שיומנה עמו, התרתי שיהו עושין מלאכה בחולו של מועד, כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד, אלא כדי שיהו אוכלין ושותין ויגעין בתורה, ואינון אוכלין ושותין ופוחזין וכו', ע"כ דברי הירושלמי. ומה שאין כן בחג השבועות, שאין בו ד' ימי חולו של מועד, ועל כן אין מבלין ופוחזין בו, רק ששים ושמים בשמחת מתן תורה, ועושין אותו חציו לדי' וחציו לכב, וכמאמר חז"ל (פסחים דף ס"ח ע"ב), על כן אין יום טוב יפה כמוהו.

ואגב אורחא הננו רוצה להזכיר עוד אימרה יפה שקיבלתי מאת אמי מורתי החשובה ע"ה, ששאלתי לה היות שנעשית יתומה בהיותה ילדה קטנה, אם היא זוכרת איזה דבר והנהגה טובה מאת אמה החשובה מדור הקודם, ענתה ואמרה שזוכרת רק דבר אחד, שהקפידה מאוד בכל שבת קודש בבוקר להגיע לבית המדרש קודם "פתיחת הארון". ואני בעניי כבר כתבתי הרבה ענינים בגודל מעלת עת "פתיחת הארון", דאיתא בזה"ק ששערי שמים נפתחים בעת פתיחת הארון, ממילא אז הוא הזמן, שכל הציבור היו צריכים לעמוד מול הארון הקודש ולבקש רחמים מאת השי"ת על עמו, ובשעת הוצאת ספר תורה היה צריך להיראות כמו אצל "ליל כל נדרי", וחם מלהזכיר מלשוחח איש אל רעהו בעת ההוא, מאן דכר שמייה.

שמעתי מפי אמי מורתי הרבנית הצדיקת ע"ה, שיחה נאה אשר שמעה וקבלה מפי נשים צדקניות וזקנות, שנים לפני החורבן, אשר מרגלא בפומיהון היה לומר, כי חג השבועות זמן מתן תורתנו הוא חג היותר יפה מכל החגים והמועדים של ישראל, והן לפי דעתן נתנו מעט לדבר ואמרו, כי זהו מחמת שבחג הפסח אין יכולין לאכול את כל מה שרוצים לאכול, כי מאכלי חמץ, אף בתערובות חמץ, אסור באכילה. ובחג הסוכות, אף גם שיכולין לאכול את כל מה שרוצים לאכול, אמנם אין יכולין לאכול בכל מקום, כי אסור לאכול חוץ לסוכה. מה שאינו כן בחג השבועות, כי אז יכולין לאכול הכל, ובכל מקום, על כן חג השבועות הוא החג היותר יפה מכל החגים, כן הגידו ואמרו הנשים הזקנים אשר בדורות שעברו.

והנה כלאחר יד היה מקום לכבול את דבריהן ולומר, כי מה לנו בדברות הנשים הזקנות ובשיחותיהן, אמנם מאחר שכתב רבינו הרשב"א ז"ל בתשובותיו סי' ט', דמה שהנשים זקנות עושות, הוי מנהג וכו', על כן הנני לקיים את דברי החכם מכל אדם שלמה המלך ע"ה (צמ"ש א', מ) ואל תמוש תורת אמך וגו', ולהציג איזה מקורות וטעמים לפתגם הזה, המראות לדעת כי אכן חג השבועות הוא חג היותר יפה מכל החגים והמועדים אשר נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וזה החלי בס"ד:

א) בשו"ת חתם סופר או"ח סי' קמ"ה כתב, דמיו"ט שבועות יש הוכחה, כי לעתיד לבא לימות המשיח, יחזיקו ג"כ ביו"ט שני של גלויות, ולחיבת הקודש הנני להעתיק בזה את לשון קדשו שם, וזה"ל: וממילא תבנא לדינא, דיפה הורה פר"מ הגנ"י שלא לכתוב גט ביו"ט ב' דשבועות, וחלילה לזולל ביו"ט ב', אך אמת כתבתי במ"א, דיום טוב ב' דשבועות היא תמוה, דמעולם לא עשאוהו מספק, כמ"ש רמב"ם פ"ג מקה"ה הל' י"ב ע"ש, ובשלמא היכי דמגיעי שלוחי ניסן עושי' ב' ימים גזירה משום שלוחי תשרי, אבל בשבועות שהוא לעולם ג' יום מיו"ט ב' של פסח, ועד אז כבר נתפרסם בכל העולם קביעים ניסן, וא"כ גם אבותינו לא עשו מספק, וצ"ל משום גזירה אטו פסח וסוכות, וא"כ ממילא חמור טפי, כיון דלא מחמת ס' נתקבל כמו ביו"ט של ר"ה, שאם באו עדים מחצות ואילך, לא נתקבלו, ומ"מ גמרו היום בקדוש ולא מחמת ס', ומש"ה חמור טפי, וה"נ דכוותי, ואפשר משום דבעי חיזוק טפי, רמוז לנו מרע"ה בשבועות דוקא, כמ"ש מג"א רס"י תצ"ד בשם רמ"ע מפאנו, וע"ש בפנים. ובחי' אגדה כתבתי שלא יו"ט ב' של גלויות רמוז בשעת חדות מתן תורה וחירו' מאו"ה, אלא יו"ט ב' של גאולה בב"א, דלש"ס פ"ק דגיטין, דכל הנסין שבים הגדול עד אוקיינוס, שייכים לא", והוא עד מצר רמון ספרד, ואם ידורו שם על האיים האלו ישראלים שם לא אפשר להודיע לא על ידי משואות, ולא ע"י שלוחים, כי רחוקים זה מזה, וע"כ צריכים לעשות ב' ימים טובים של גאולה וכו' עכ"ל"ק.

עשרה שאלות ודקדוקים על המשנה "כל ישראל" שאומרים קודם לימוד "פרקי אבות"

(א) כבר עמדו המפרשים מהו הטעם שמתחילין הלימוד בפרקי אבות בכל פעם במשנה של "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" וכו', ועוד עמדו המפרשים למה מסיימין תמיד במשנה של ר' חנניא בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל וכו'.

(ב) ועוד קשה, דהלא כל "מסכת אבות" נתקן לומר מוסר לאדם להתנהג במדה ישרה, ובכן יוקשה ביותר למה מקדימין המשנה של כל ישראל, ומודיעים לאדם שכל אחד יש לו חלק בעולם הבא, והלא אז יאמר האדם "שלום עלי נפשי", והלא ממילא יהיה לי עוה"ב ולמה לי לשמוע מוסר, ומוטב לי לילך בשרירות לבי.

(ג) המשנה מתחלת "כל" ישראל יש להם חלק לעולם הבא, ומיד תוך כדי דיבור מתחיל המשנה לפרט אלו שאין להם חלק לעולם הבא, והלא לאו רישא סיפא ולאו סיפא רישא, והמשנה סותרת את דבריו מיניה וביה.

(ד) כבר תמהו המפרשים, איך שייך לומר "כל ישראל" יש להם חלק לעולם הבא, דמשמע שכל ישראל יש להם שוה בשוה, והיה כצדיק כרשע, וכי כך הוא המדה? והלא השכר הוא לפי העבודה שעבד ומדריגות שונות יש באנשים, ולא ראי זה כראי זה.

(ה) למה התחיל המשנה בלשון "כל" ישראל יש להם חלק לעולם הבא, והיה לו לומר "בני" ישראל י"ל חלק לעוה"ב, או "כל אחד ואחד" מישראל יש לו חלק לעולם הבא, ומה בא המשנה להשמיענו ב"כל" ישראל.

(ו) למה כתיב "יש להם" והול"ל "יהיה" להם, דהלא כעת בעוה"ז אין להם עוה"ב, רק לעתיד אחרי פטירתם מעולם הזה אז "יהיה" להם עוה"ב, ויהא נשמתם צרורה לעולם הבא.

(ז) יש לדקדק על הלשון כל ישראל יש להם "חלק" לעולם הבא, וכי כל אחד יש לו רק "חלק", והלא כל אחד צריך לחשוב שכל העולם נברא בשבילי, וכל אדם יש לו כל העולם הבא שלו בשלימות, ולא רק "חלק" בלבד, והול"ל כל ישראל "מזומנים" לעולם הבא וכדומה.

(ח) למה אומר המשנה כל ישראל יש להם חלק "לעולם" הבא, ולא "בעולם" הבא.

(ט) ועוד קשה, דאם כל אחד ואחד יש לו חלק לעוה"ב, אם כן למי עשו הגיהנם.

(י) צריך ביאור למה מביא התנא סיפא דקרא "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר", אשר לכאורה אין לו שייכות כלל למה שברצונו ללמוד כעת.

אלו הם העשרה שאלות ודקדוקים שהננו מציעין לכל דורש ומבקש, ובפרט לבחורי הישיבה ובני הכולל הי"ו, ניתן לשלוח תשובות וישובים להמערכת, ויתפרסם בעזהשי"ת בגליון הבא שיצא לאור בקרוב בל"נ בס"ד ובעזהשי"ת.

בענין חלוקת הסעודה לשתים ביו"ט שחל להיות בשבת

אל מעלת כבוד הרה"ג המפורסם, חובר חיבורים מחוכמים, צנא מלא ספרא, כבוד שם תפארתו

מוה"ר יוחנן סג"ל וואזנער שליט"א

ראב"ד רחסידי סקווירא, ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף רחסידי סקווירא מאנטריאל

ומח"ס הנפלא והמפורסם שו"ת "חיי הלוי", כמה חלקים.

אחרי הושטת שרביט השלום בכל אותות הכבוד.

הנה כתב המג"א (או"ח סימן רצ"א סק"ח) וז"ל: ונ"ל דאפי' חל יום טוב במוצאי שבת אם יודע שיוכל לחזור ולאכול קודם שעה עשירית, לא יחלק סעודת שחרית לשתים, דהא יש אומרים דאסור לעשות כן משום ברכה שאינה צריכה, עיין סוף סימן רט"ו וסימן תקכ"ט, עכ"ל.

וז"ל בסימן רט"ו סק"ו: וכתב של"ה דבשבת אם הביאו לו פירות תוך הסעודה יכול להניחם עד אחר הסעודה כדי לברך עליהם ברכה אחרונה, דבשבת מותר לגרום ברכה כדי להשלים ק' ברכות. וקשה דהא נגמרא ביום הכיפורים עסקינן וחסר ממנין מאה ברכות, ובשל"ה עצמו דחק היאך יכול להשלים מנין ק' ברכות, ואפ"ה אסור לגרום ברכה, ק"ו בשבת, ועוד שבתוס' שבת דף קי"ח כתבו דאסור לחלק סעודת שחרית לשנים כדי לקיים ג' סעודות משום דגרום ברכה שאינה צריכה, ואף דלא קי"ל הכי, היינו משום סעודה ג', אבל משום ק' ברכות אסור להוסיף, ור"מ גלאנטי בתשובה סי' ל"ח כת' דבשבת יכול לצוות לבני ביתו שלא להביא כל הפירות לפניו בבת אחת עכ"ל, וה"ה דיכול לצוות להביאם אחר הסעודה, ומיהו אף בחול אם אין חפץ לאכול אלא מעט מעט או שחפץ לאכול אחר הסעודה רשאי, אלא דבשבת ראוי לעשות כן משום הברכה, ובכנסת הגדולה כ' בשם ס' הזכרונות דאפי' מצוה שלא יביאם לפניו אסור להרבות בברכות, ועיין בספר שתי ידות דף ק"ב ע"ב, עכ"ל.

והנה כתב בדרכי חיים (והובא גם באוצר החיים הלכות יו"ט סימן רי"ח, עמ' רס"ו), כי מרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע "כשחל יום טוב בשבת קודש היה רבינו הקדוש מחלק סעודת שחרית לשנים, דהיינו אחר אכילת הדגים ובצלים היה רבינו הקדוש מברך ברכת המזון עם עשרה אנשים, ויתר העם לא ברכו ברכת המזון, כי אמר רבינו הק' שהמה יוצאים במה שהוא מחלק הסעודה לשנים, ותיכף אחר זה נטלו נטילת ידים לסעודה שלישית", עכ"ל.

ויש לעיין אם עשה כן משום חשש ברכה שאינה צריכה הנ"ל, או לא: אבל בלאו הכי לכאורה צ"ע, דהלא הוא מצוה שבגופו, ואיך יכולים להוציא את חבירו במצוה המוטל עליו לעשות. וכבר הארכתי מענין זה במקום אחר⁷.

⁷ ואציין כמה מקורות מנידון כזה:

המלאך הקדוש שלח בימי הספירה את הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע בעל השו"ע והתניא, לילך לטבול בכל יום במקוה ולהוציא אותו. ואמר הרב הנ"ל זי"ע: למדתי מזה שני דברים, אחד שהספירה יש להם שייכות עם מקוה, ושנית שיכולים לעשות שלח למקוה. (הגדש"פ אור המלכות, עמ' קנ"ה)

הרה"ק מנעשכיו זי"ע, בימי זקנותו היה מחזיק איש אחד בשכר שיטבול עבורו במקוה בכל יום. (אבקת וכלים - לוריא, עמ' קצז)

הרה"ק מבעלזא זצ"ל שלח שליח שישן בשבילו בסוכה. (נאוה קודש, דף רס"ד)

בצוואתו הקדושה ביקש [המנחת אלעזר זצ"ל] ליו"ח ואנ"ש ותלמידיו לטבול טבילה אחת במקוה לטובת נפשו ורוחו ונשמתו. (דרכי חיים ושלום, הלכות שמחות סימן תתר"מ)

כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל [בעל דברי שלמה], בזמן שהרופא לא הרשה לו לאכול חמין מטעם בריאות, צוה לאחד שהסיב על שולחנו שיאכל בשבילו חמין בשבת קודש. (ס' שבת בשבתו)

גם צ"ע מה שכתב שם שתיכף נטלו נטילת ידים, והלא מבואר דצריך לעשות איזה הפסק בין סעודה לסעודה. ואולי יש ליישב עפ"י הסדר היום בענין מאה ברכות, שהאריך לגבי יום הכיפורים היאך יצא ידי חובת מאה ברכות, וכתב וז"ל: ולכן ראיתי טוב ליקח מעט בשמים או הדם ומשעה לשעה יריח בה ויברך ולא מצאתי תקון אחר קרוב מזה אחר שאינו יוצא מב"ה והחכם עיניו בראשו להבין ולהשכיל כל הענינים על מתכונתו ואין אנו חוששין אם הוא נוהג בכך להריח בעצי בשמים כל שעה ולא עוד אלא שאנחנו מבקשים ביום הזה כל דבר עיניו ואיך יעשה ההפך דכיון שעושה הדבר לש"ש אין לחוש ודי לנו מה שאסרה תורה וגדר שגדרו חכמים עלינו, עכ"ל. הרי דלא חייש לברכה שאינה צריכה מכיון שיש בה תועלת, והוא הדין בנידון דידן, ודי בזה לעת עתה, ועוד חזון למועד אי"ה.

והיות שהגני מתכוונן לכתוב באריכות בענין זה, ובפרט במנהגי אבותינו ורבותינו הק' נוחי עדן, שאלתי ובקשתי מאת הוד רום מעלתו, לכתוב לי בחזרה ולהעלות על הכתב ממנהג ק"ק סקווירא בענין זה, ומנהגי אבותיו הגדולים, אם מחלקים הסעודה לשנים, ואת"ל שמחלקים אם עושים הפסק גדול בין הסעודות או שאוכלים תיכף ומיד לאחר ברכת המזון, ואם אוכלים בבית, או שעורכים סעודה שלישית כרגיל בביהמ"ד, כמנהג כמה קהילות קדושות. ואכיר לו תודה על זה.

השאלה זו כתבתי בחפזון, ואני מצפה לתשובה ברזון.

יום א' לסדר אם בחקתי תלכו (ר"ת אבי"ה), השי"ת יעזור שנוכל להמשיך הלאה בדרכי אבות, מאבותינו ורבותינו מדור דור, עדי נזכה בהמרה לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

אלכסנדר אליעזר בן ברכה קנאפפלער

בענין ברכה שאינה צריכה בקיום של סעודות בשבת קודש

לכבוד ידידי הרב ר' יחזקאל פרענקל שליט"א.

מאוד נעים היה לי להיפגש אתך בחג הפסח העעלל"ט בין מנחה למעריב בביהמ"ד, ואז בעת הדרשה שאלנו הקושיא, למה אומר המג"א (או"ח סימן רצ"א סק"ח) דכשחל יום טוב במוצאי שבת אם יודע שיוכל לחזור ולאכול קודם שעה עשירית, לא יחלק סעודת שחרית לשנים, דהא יש אומרים דאסור לעשות כן משום ברכה שאינה צריכה, עיין סוף סימן רמ"ו וסימן תקכ"ט, עכ"ל. והלא הרבה פעמים בעת סעודת שלישית אין האדם רעב לסעודה, ובפרט בימות החורף הקצרים, ונוטל ידיו רק כדי לקיים המצוה שאמרו חז"ל לעשות שלש סעודות בשבת, ובוודאי דלא שייך בזה ברכה שאינה צריכה.

והמג"א גופיה בסימן רמ"ו סק"ו כתב בזה"ל: וכתב של"ה דבשבת אם הביאו לו פירות תוך הסעודה יכול להניחם עד אחר הסעודה כדי לברך עליהם ברכה אחרונה, דבשבת מותר לגרום ברכה כדי להשלים ק' ברכות. וקשה דהא בגמרא ביום הכיפורים עסקינן וחסר ממנין מאה ברכות, ובשל"ה עצמו דחק היאך יכול להשלים מנין ק' ברכות, ואפ"ה אסור לגרום ברכה, ק"ו בשבת, ועוד שבתוס' שבת דף קי"ח כתבו דאסור לחלק סעודת שחרית לשנים כדי לקיים ג' סעודות משום דגורם ברכה שאינה צריכה, ואף דלא קי"ל הכי, היינו משום סעודה ג', אבל משום ק' ברכות אסור להוסיף, ור"מ גלאנטי בתשובה סי' ל"ח כת' דבשבת יכול לצוות לבני ביתו שלא להביא כל הפירות לפניו בבת אחת עכ"ל, וה"ה דיכול לצוות להביאם אחר הסעודה, ומיהו אף בחול אם אין חפץ לאכול אלא מעט מעט או שחפץ לאכול אחר הסעודה רשאי, אלא דבשבת ראוי לעשות כן משום הברכה, ובכנסת הגדולה כ' בשם ס' הזכרונות דאפי' מצוה שלא יביאם לפניו אסור להרבות בברכות, ועיין בספר שתי ידות דף ק"ב ע"ב, עכ"ל.

ועיין בספר סדר היום (חייב מאה ברכות בכל יום, וסדר הלימוד בין תפלת ערבית לאכילה) שכתב וז"ל: וטוב לאדם לכוין בברכותיו ולמנות אותם מתחלת הלילה א' לא' למצוא חשבון למען דעת כמה ברכות הוא מברך שלא יפחות מק' בכל יום

וכל המוסיף מוסיפין לו וכו', אבל ביום הכיפורים הוא טורה גדול למצוא צד להשלים, כי כשאנו מונין אין אנו מוצאים אפילו שמונים, כיצד, ה' תפלות ל"ה ברכות, ברכות הבקר עד ברכת התורה י"ט ברכות, ב' של ברוך שאמר וחתימת ז' ברכות דק"ש הם כ"ח ול"ה, הרי ס"ג, וי"ד של הפטרות הם ע"ז, הרי חסרים מהמנין כ"ג, ואם נאמר שיכוין לברכות הקוראים בתורה, מי הוא המכוין בהם. ולכן ראיתי טוב ליקח מעט בשמים או הדם ומשעה לשעה יריח בה ויברך, ולא מצאתי תקון אחר קרוב מזה, אחר שאינו יוצא מבית הכנסת, והחכם עיניו בראשו להבין ולהשכיל כל הענינים על מתכונתו, ואין אנו חוששים אם הוא נוהג בכך להריח בעצי בשמים כל שעה, ולא עוד אלא שאנחנו מבקשים ביום הזה כל דבר עינוי ואיך יעשה ההפך, דכיון שעושה הדבר לש"ש אין לחוש, ודי לנו מה שאסרה תורה וגדר שגדרו חכמים עלינו, ועוד דתענוג נשמה הוא זה ולא תענוג דגוף וכו', עכ"ל הנוגע לענינינו.

וכן בסעודה שלישית, שאמרו חז"ל (שבת קיח.) שכל המקיים שלש סעודות בשבת ניצול משלש פורעניות מחבלו של משיח ומדינה של גיהנם וממלחמת גוג ומגוג, ורשב"י העיד על עצמו (כוה"ק) שמעולם לא ביטל שלש סעודות בשבת (ובמקום אחר הארכתי בזה בענין ערב פסח שחל להיות בשבת, איך קיים סעודה שלישית, ואכמ"ל).

והנני להודות למעלת כבודו במה שהייתם תנא דמסייע לדבריי, והזכרת שענין זה כבר מובא בשו"ת מן השמים, וחפשתי שם ומצאתיו בסימן י"ד (והתשובה הזאת מובאת בשם רבינו ברוקח הל' שבת כלל שני, וראה להלן סי' ל"ט), שכתוב בהאי לישינא: ועוד שאלתי על המנהג שאנו נוהגין בשלש סעודות להפסיק בברכת המזון ולחזור מיד לאכול ולברך ברכת המוציא, ויש חכמים שאומרים שאין אדם יוצא בזה ממצות שלש סעודות כי אף על פי שמפסיקין בברכת המזון סעודה אחת היא ואין אדם יוצא ידי שלש סעודות אלא אחת בערבית ואחת בשחרית ואחת במנחה, ועל זה שאלתי אם טוב המנהג שאנו נוהגים או אם הלכה כדברי המחמיר.

והשיבו: אשכילך ואורך (תהלים לב, ה), דבר זה מתורת משה רבינו למדנו דכתיב (שמות מז, כה) אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום לא תמצאנהו בשדה, מה הימים מחולקים זה מזה כך צריכות להיות השעות של שלש סעודות מחולקות זו מזו, עכ"ל. והנני להודות לך מאוד על זה, שציינתי שכבר הקשו בן חד מקמאי בדור של בעלי התוספות.

וכבר ציינתי במקום אחר הפלא שיש בדרכי חיים (והובא גם באוצר החיים הל' יו"ט סימן רי"ח, עמ' רס"ו), כי מרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנו זי"ע "כשחל יום טוב בשבת קודש היה רבינו הקדוש מחלק סעודת שחרית לשנים, דהיינו אחר אכילת הדגים ובצלים היה רבינו הקדוש מברך ברכת המזון עם עשרה אנשים, ויתר העם לא ברכו ברכת המזון, כי אמר רבינו הקדוש שהמה יוצאים במה שהוא מחלק הסעודה לשנים, ותיכף אחר זה נמלו נמילת ידים לסעודה שלישית, עכ"ל. ולכאורה צ"ע, דהלא הוא מצוה שבגופו, ואיך יכולים להוציא את חבירו במצוה המוטל עליו לעשות. וכבר הארכתי מענין זה במקום אחר¹.

והנני מאחל לך ידידי היקר, שעוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים, והשי"ת יעזור שתראה רב נחת דקדושה מכל בניך ויוצאי חלציק, עדי נזכה במהרה לביאת משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ואמן.

מוצש"ק אמור שנת תשפ"ב לפ"ק

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

¹ ואציין כמה מקורות מנידון כזה: המלאך הקדוש שלח בימי הספירה את הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי זי"ע בעל השו"ע והתניא, לילך לטבול בכל יום במקוה ולהוציא אותו. ואמר הרב הנ"ל זי"ע: למדתי מזה שני דברים, אחד שהספירה יש להם שייכות עם מקוה, ושנית שיכולים לעשות שליח למקוה. (הגדש"פ אור המלכות, עמ' קנ"ה) / הרה"ק מנעשכ"ז זי"ע, בימי זקנותו היה מחזיק איש אחד בשכר שיטבול עבורו במקוה בכל יום. (אבקת רוכלים - לוריא, עמ' קצז) / הרה"ק מבעלזא זצ"ל שלח שליח שישן בשבילו בסוכה. (נאוה קודש, דף רס"ד) / בצוואתו הקדושה ביקש [המנחת אלעזר זצ"ל] ליו"ח ואנ"ש ותלמידיו לטבול טבילה אחת במקוה לטובת נפשו ורוחו ונשמתו. (דרכי חיים ושלום, הלכות שמחות סימן תתר"מ) / כ"ק האדמו"ר מבאבוב זצ"ל [בעל דברי שלמה], בזמן שהרופא לא הרשה לו לאכול חמין מטעם בריאות, צוה לאחד שהסיב על שולחנו שיאכל בשבילו חמין בשבת קודש. (ס' שבת בשבתו)

בענין פירות מחותכים מחנותים שאין להם הכשר

צו די חשובע רעדאקציע הי"ו.

מיר שיקען אייך דא א בריוו וואס איז געווען געשריבען אין ענגליש, און מיר האבן עס איבערגעזעצט אויף אידיש, לתועלת הרבים.

שאלה: מעג מען עסן געשניטענע פרוכט פון א געשעפט וואס האט נישט קיין הכשר?

תשובה: (דורך הרב משה עלעפאנט שליט"א):

אויסדריקליך נישט! די שאלה ווערט אפט געפרעגט. מענטשן ווערן געלאדנט צו אסיפות און מיטינגס אין נישט כשר'ע רעסטוראנטן, און זיי ווייסן אוודאי אז זיי קענען נישט עסן פון די פלייש דארט, אבער זיי וועלן טראכטן, "וואס קען זיין שלעכט מיט די פרוכט?", אבער די רבנים וועלכע זענען באהאוונט אין די כשרות פון רעסטוראנטן זאגן, אז די קאך דארט איז גאר פארנומען. ווען די באשטעלונג פאר א פרוכט סאלאט קומט אן, כאפן זיי די ערשטע מעסער וואס קומט זיי אונטער, וועלכע מען האט געקענט נוצן פאר א מינוט צירוק צו שניידן נישט כשר'ע פלייש, און זיי באניצן זיך מיט דעם צו שניידן די פרוכט. דעריבער קען איך נישט זאגן אז מען מעג עסן פרוכט אין א פלאץ וואו עס איז נישט דא קיין הכשר, חוץ אויב מען ווייסט אויף זיכער אז דער מעסער וועלכע מען נוצט צו שניידן די פרוכט ווערט נישט גענוצט פאר אנדערע זאכן.

[ביז דא די תשובה פון הרב משה עלעפאנט שליט"א, איבערגעזעצט פון ענגליש]

בלייבט אבער איבער א שאלה צוצולייגן און פרעגן, וואס טוט זיך מיט די אלע געשניטענע פרוכט אין די אלע היימישע געשעפטן, וואס מ'ווייסט נישט פון ווי ס'קומט, און ס'שטייט נישט ווער ס'האט עס געמאכט, ובפרט אז פיל מאל האט עס פרוכט וואס דארף האבן א בדיקה פון תולעים, ווי למשל סטראבעריס, בלו-בעריס, טרויבן, וכדומה, און ס'שטייט גארנישט קיין אינפארמאציע דערויף. דארף דען נישט האבן אזא זאך א הכשר?

ס'איז שוין העכסט צייט אז א יעדע פראדוקט אין א היימישע געשעפט זאל פארמאגען א הכשר אויף זיך, און באמת וואלט ווען געדארפט זיין אז די געשעפט זעלבסט זאל האבן א הכשר. ווער לאזט זיי אריינברענגען אזויפיל זאכן אן א הכשר בכלל? און עולם גולם קויפט וויבאלד ס'ליגט אין א אידישע געשעפט, מוז זיין אז מ'מעג עס נוצען?

א גרויסן יישר כח אריינצולייגן צו מזכה זיין די ציבור המדקדקים בכשרות הי"ו

א געמרייע ליינער

אמר רבי יהושע בן לוי כל העונה אמן יהא שמיה רבא מברך בכל כחו קורעין לו גזר דינו.

רבי חייא בר אבא א"ר יוחנן אפילו יש בו שמץ של עבודה זרה מוחלין לו.

אמר ריש לקיש כל העונה אמן בכל כוחו פותחין לו שערי גן עדן.
(שבת קיט:)

כי הגן עדן יש לו הרבה שערים מחיצה לפנים ממחיצה, וכמ"ש כל צדיק וצדיק נכוח מחופתו של חבירו, ובפרק שואל אמרו כה"ג כל צדיק וצדיק יש לו מדור לפי כבודו, ואמר שזה העונה אמן בכל כחו שפותחין לו כל השערים מחדרי גן עדן.
(מהרש"א שם)

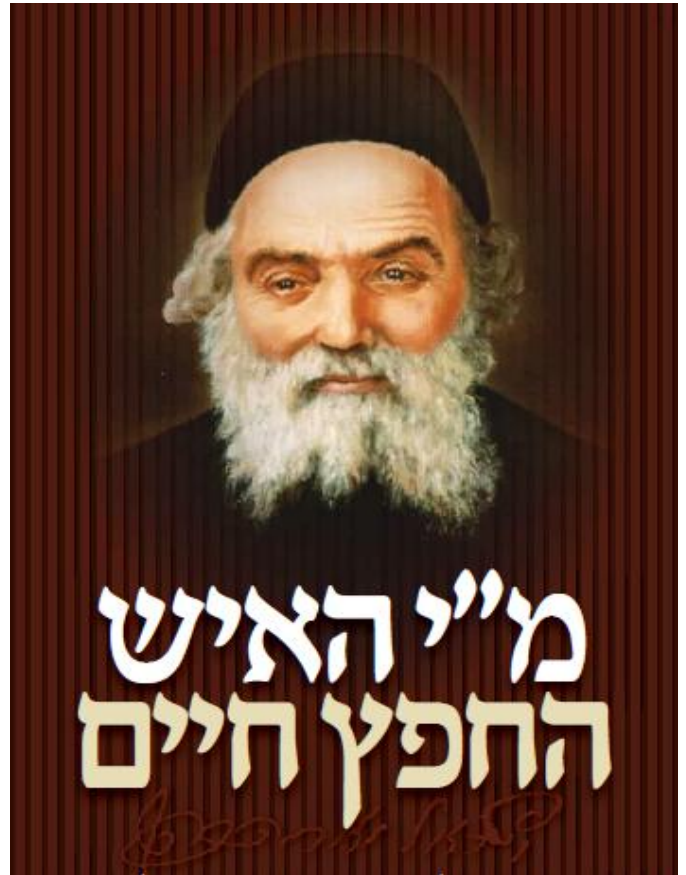
ונראה לי כס"ד, דהנשמה בשעת פטירתה מן הגוף פורחת באויר כדי ללכת לגן עדן אם היא צדקת, אך ודאי אין פותחין לה שערי גן עדן אלא עד שתגיע לשער, מה שאין כן זה העונה אמן בכל כוח זכות זה יועיל לה שפותחין לה שערי גן עדן תיכף ומיד מעת שהתחילה לילך באויר עולם הזה, שתראה מרחוק את שערי גן עדן פתוחים לפני קודם שתגיע להם, ויש לה נחת רוח בזה, וגם הוא סימן של מעלה גדולה אצל הצדיקים, ואין לה פחד מלהט החרב אשר המה חוץ לשערי גן עדן כשתראם מרחוק קודם שתגיע אצלם, עכ"ל.

(הגה"ק בעל בן איש חי בספרו בן יהודע, שבת שם)

לבד מה שמכניסין אותו לגן עדן, אלא שעוד פותחין לו, שעומדין ומקבלין פניו שלא יהא צריך לצלצל בשערי גן עדן עד שיכניסוהו.

(עיין ישראל שבת קיט:)

סגולה גדולה ונפלאה לכל הישועות

וביותר ניתן לתמוה על אנשים
שמחפשינ סגולות וקמעות
סגופים ותעניות לכפרת
עוונותיהם וכדומה, ומוציאין
עליהם כמה וכמה אלפים, כל
אחד לפי עשרו והצטרבותו לענין.

**יותר טוב, שיחזיקו בקביעות
במצות עניית אמן יהא שמיה רבא
הבאה לידם בקלות ומסוגלת לכל הישועות לפרט
ולכלל, ויזרזו אחרים למצוה זו ויתעקשו בה תמיד,
מה שאין כן אם מוציא מעותיו לטמיון על סגולות
חיצוניות, שלא יועילו ולא יצליחו והוא מכלה
כחותיו לריק והמשכיל יתן על לבו.**

(כתבי החפץ חיים – כתר מלוכה עמ' קו)

בענין אמירת "מאה ברכות" בכל יום

מִרְן הַמַּחְבֵּר הַזִּכְיִר עֲנִיִן אַמִּירַת "מֵאָה בְּרֻכּוֹת" בְּכֹל יוֹם
בְּשׁוֹלְחַן עֲרוּךְ אֹרַח חַיִּים אַרְבַּעַה פַּעַמִּים, וְאֵלּוּ הֵם:

[א] הַלְּבוֹת בְּרֻכּוֹת הַשַּׁחַר – סִימָן מ"ו סַעִיף ג'

חַיִּיב אָדָם לְצַרֵךְ צֹכֵל יוֹם מֵאָה צְרֻכּוֹת, לַפְּחוֹת.

[ב] הַלְּבוֹת שַׁבַּת – סִימָן רַפ"ד סַעִיף ג'

צְרִיךְ לְכוּיִן לְצְרֻכּוֹת הַקּוֹרְאִים צְתוּרָה וּלְצְרֻכּוֹת
הַמַּפְטִיִר וַיַּעֲנֶה אַחֲרֵיהֶם אֱמֵן, וַיַּעֲלוּ לוֹ לְהַשְׁלִים
מִנִּין מֵאָה צְרֻכּוֹת שְׁחִסְרָה מִנִּינָם צְשַׁצְתָּ.

[ג] הַלְּבוֹת שַׁבַּת סִימָן רַצ – בְּכוֹתְרוֹת לְסִימָן

[שְׂכִידוּעַ נִכְתָּב ע"י מִרְן הַמַּחְבֵּר בְּעַצְמוֹ, וְכִבְרַת כְּתַבְנוּ מִעֲנִיִן זֶה בַּמְקוֹם אַחֵר]

צְשַׁצְתָּ יִשְׁלִים מֵאָה צְרֻכּוֹת צְפִירוֹת, וְצוּ צ' סַעִיפִים.

[ד] הַלְּבוֹת שַׁבַּת – סִימָן ר"צ סַעִיף א'

יִרְצֶה צְפִירוֹת וּמַגִּדִים וּמִינֵי רֵיחַ, כְּדֵי לְהַשְׁלִים מִנִּין
מֵאָה צְרֻכּוֹת.

עַל כֵּן אַמְרָנוּ לְעוֹרֵר הַלְּבָבוֹת בְּעֲנִיִן זֶה
בְּדַפִּים הַבָּאִים

מנין הברכות של ימות החול ויום שבת הקודש

מנין הברכות בשבת קודש

4= ברכות ק"ש של ערבית

7= תפילת שמו"ע של ערבית

2= קידוש של לילה

6= סעודה של לילה

1= ברכת המפיל

1= ברכת נטילת ידים (בבוקר)

1= ברכת אשר יצר

1= ברכת אלוקי נשמה

15= ברכות השחר

2= ברכות התורה (וי"א 3)

1= ברכות הציצית

2= ברכת ברוך שאמר וישתבח

3= ברכות ק"ש של שחרית

7= תפילת שמו"ע של שחרית

7= תפילת שמו"ע של מוסף

12= ב' סעודות של יום

סך הכל הברכות בשבת קודש

80 (81)

נשאר להשלים 20 ברכות

מנין הברכות ביום חול

4= ברכות ק"ש של ערבית

19= תפילת שמו"ע של ערבית

1= ברכת המפיל

1= ברכת נטילת ידים (בבוקר)

1= ברכת אשר יצר

1= ברכת אלוקי נשמה

15= ברכות השחר

2= ברכות התורה (וי"א 3)

1= ברכות הציצית

1= ברכות התפילין (וי"א 2)

2= ברכת ברוך שאמר וישתבח

3= ברכות ק"ש של שחרית

19= תפילת שמו"ע של שחרית

19= תפילת שמו"ע של מנחה

12= ב' סעודות

סך הכל הברכות ביום חול

101 (103)

בענין מי תיקן אמירת מאה ברכות

הערה לגליון "עונג שבת" יתרו תשפ"א

למעלת כבוד די חשובע רעדאקציע פון "עונג שבת" הי"ו

איך האב געזעהן די בריוו פון מאיר פריעד, וואס איז געשמאנען די פארגאנגענע וואך פרשת יתרו תשפ"א, וואס איינער שרייבט וועגן די מאה ברכות, און איך וועל רעאגירען דערויף.

יענער שרייבט: עם שטייט אין שו"ע חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, די טור ברענגט די טעם ווייל יעדן טאג זענען געשמארבן 100 נפשות מישראל, האט דוד המלך מתקן געווען צו זאגן מאה ברכות והמגיפה נעצרה, די מגיפה האט זיך אפגעשמעלט, מיר שטייען אין זייער א שווערע תקופה וכו', עצה פון דוד מלך ישראל צו זאגן וכו', ולה' הישועה וכו'.

האב איך געוואלט רעאגירן וואס איך האב שוין עטליכע מאל געשריבען דערוועגן, אז די "מאה ברכות" האט מתקן געווען משה רבינו עליו השלום, אזוי שרייבט רבינו אברהם ב"ר נתן הירחי ז"ל, אין די הקדמה פון זיין ספר "המנהיג" (ד"ה כל פעל וכו'), מיט דעם לשון: דבר זה מסורת בידינו מאבותנו למשה מסיני, שיש עלנו מאה ברכות בכל יום וכו', ודרשו חכמים שכשהודיעוהו לדוד, שהיו מתים מישראל בירושלים מאה בכל יום, עמד ותיקן מאה ברכות, ונראין הדברים שאחר שיסדם משה רבינו ע"ה שכחום, וחזר ויסדם כלפי מה שראה שהיו מתים מאה בכל יום וכו' עכל"ק.

אזוי שרייבט אויך די גרויסע גאון די חיד"א זצ"ל אין זיין ספר דבש לפי (מערכת בי"ת אות ה') בזה"ל: ברכות, מאה ברכות תקנם משה רבינו ע"ה ושכחום, וכשהיו מתים ק' נפשות ביום אחד, חזר דוד ותקנם, ואח"כ שכחום, וחזרו חכמי הגמרא ותקנם. כן כתב רבינו אברהם בן ירחי בריש ס' המנהיג. ודבריו נעלמו מראשוני ואחרוני, כמו שכתבתי בעניתי באורך בקונטרס יוסף אומץ ס' נעש"ה. ויש ליתן טעם במ"ש רבינו הרקח והבאתיו לעיל דהמברך ק' ברכות ניצול מצ"ח תוכחות, וגם כל חולי וכל מכה שהם ק'. ולכן משה רבינו ע"ה שראה שישראל נתייראו מאד מהתוכחות כמשו"ל, תקן להם ק' ברכות לינצל. וכאשר דוד הע"ה ראה שהיו מתים ק' בכל יום, א"כ הוא ראה והתקין ק' ברכות שהם מצילי' מק' תוכחות. ומכאן תוכחת מוסר לאדם מישראל אשר ח"ו להפך דמלבד ענשו הגדול על שאינו מברך כדת מה לעשות, עוד בה דאם מברך ומכוין בברכות, ניצול מק' תוכחות, ועוד יש להאריך בזה הרבה ואין כאן מקומו, עכל"ק.

זעהן מיר דאך קלאר אז משה רבינו האט מתקן געווען די מאה ברכות, נאר מיט די צייט איז עם פארגעסן געווארן, ענליך צו דעם טרעפן מיר אין גמרא (תמורה טו:) "אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה", קען מען זאגן אז די תקנה פון מאה ברכות איז אויך געווען איינע פון די 3000 הלכות.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

עוד בענין הנ"ל - מי תיקן אמירת מאה ברכות

מה שכתבתי הערה לאיזה גליון בשנים קדמוניות

לכבוד המערכת הי"ו:

ע"ד מה שכתבתי על דפי ירחונכם, שמשה רבינו ע"ה תיקן מאה ברכות בכל יום, הנני להביא מקורות הדברים, ואלו הם:

בס' המנהיג לרבנו אברהם ב"ר נתן הירחי ז"ל, בהקדמתו בד"ה כל פעל וכו' כתב בזה"ל: דבר זה מסורת בידינו מאבותנו למשה מסיני, שיש עלנו מאה ברכות בכל יום וכו', ודרשו חכמים שכשהודיעוהו לדוד, שהיו מתים מישראל בירושלים מאה בכל יום, עמד ותיקן מאה ברכות, ונראין הדברים שאחר שיסדם משה רבינו ע"ה שכחום, וחזר ויסדם כלפי מה שראה שהיו מתים מאה בכל יום וכו' עכל"ק.

ומרן החיד"א זצ"ל כתב ע"ז בספרו דבש לפי (מערכת בי"ת אות ה') בזה"ל: ברכות, מאה ברכות תקנם משה רבינו ע"ה ושכחום, וכשהיו מתים ק' נפשות ביום אחד, חזר דוד ותקנם, ואח"כ שכחום, וחזרו חכמי הגמרא ותקנום. כן כתב רבינו אברהם בן ירחי בריש ס' המנהיג. ודבריו נעלמו מראשוני ואחרוני, כמו שכתבתי בעניותי באורך בקונטרס יוסף אומץ ס' נעש"ה. ויש ליתן טעם במ"ש רבינו הרקח והבאתיו לעיל דהמברך ק' ברכות ניצול מצ"ח תוכחות, וגם כל חולי וכל מכה שהם ק'. ולכן משה רבינו ע"ה שראה שישראל נתייראו מאד מהתוכחות כמשז"ל, תקן להם ק' ברכות לינצל. וכאשר דוד הע"ה ראה שהיו מתים ק' בכל יום, א"כ הוא ראה והתקין ק' ברכות שהם מצילי"י מק' תוכחות. ומכאן תוכחת מוסר לאדם מישראל אשר ח"ו להפך דמלבד ענשו הגדול על שאינו מברך כדת מה לעשות, עוד בה דאם מברך ומכוין בברכות, ניצול מק' תוכחות, ועוד יש להאריך בזה הרבה ואין כאן מקומו, עכל"ק.

הרי שמדברים הנ"ל מוכח ברור, כי כן תיקן משה מאה ברכות בכל יום רק נשכחו. ועיי' בגמרא (מסכת תמורה דף ט"ז) כי אחר פטירתו של משה, נשתכחו ג' אלפים הלכות, וכנראה שההלכה הזאת של מאה ברכות בכל יום, הי' אחת מהן. וברוך שכיוונתי לדעתם הגדולה.

ועיין עוד בגמרא (מנחות מג:): תניא היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך, ע"כ. ובראשוני הוסיפו על זה "אל תיקרי מה אלא מאה".

והנני בזה בתודה וברכה, ויה"ר שיהא נועם ד' עליכם ומעשי ידיכם יכוננו, להפיץ מעינותיכם החוצה, ולהגדיל תורה ולהאדירה, ידידכם עוז,

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

גודל מעלת מצוות המאה ברכות וכוונת הברכות

• סגולת אמירת המאה ברכות בכל יום •

[מספרי ובחרת בחיים – חלק ב' פרק מ']

נעשה לפרוס עליהם האוהל ולהשרות השכינה ואין השכינה שורה על דבר שפגום.

(תורת חיים סי' מ"ז)

ח. והענין הוא מהמאה ברכות, כי כל העולמות אינן מתקיימים כ"א מצד הפעולות הטובות הנעשית למטה כי צדיק יסוד עולם ואם אין צדיק אין עולם מתקיים ומברכתו יבורכו כל צבא השמים מרום רקיעא עד תהומא, וא"כ כשאדם השפל משגיח עליו ומתבונן בברכותיו לומר אותם כראוי, הבל אותם הברכות עולה ובוקע כל האוירים עד שמגיע לפני כסא כבודו והקב"ה כביכול מתעטר בו ושמה שמחה גדולה באותו שבח העולה מאת אדם נגזר מאדמה כי מחומר קורץ ומתעלה בו ומכין לו מחי' ומזון ונותן טרף לביתו פותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון אבל פחות ממאה אין הדבר נגמר כאשר ידוע ליודעי חן.

(סדר היום)

ט. מצינו במדרש וכי אפשר לאדם לברך את ה' יתברך הגדול והקדוש תמיד, אלא כמה שמברך על כל דבר ודבר ברכה הראויה לו ונוהר ביותר במאה ברכות שתקנו חז"ל וכו', ותמיד תהלתו בפיו, ומובטח שאל יזיקו שום בריה, לכן האי מאן דבעי למהוי חסידא ליוהר במילי דברכות וכו'.

(סדר הברכות למוהר"ר ר' מיכל מארפשטיק זצ"ל נדפס בפראג שנת שמי"ב)

י. זוכה לרוה"ק – אמר לי מורי [האר"י] ז"ל כי עיקר השגת האדם אל רוה"ק תלוי ע"י כוונת האדם וזהירות בכל הברכות הנהנין וכו'.

(שער רוח הקודש דף ט, למהרה"ו ז"ל בשם רבו האר"י ז"ל)

יא. שמירה לכל המשפחה – ושבת כפול אלף מבימות החול כדאיתא בספרים, אם כן בעל הבית שעושה ברכה בקול רם וב"ב עונים אמן בקול רם כמה

א. כשישראל צדיקים ומברכין מאה ברכות בכל יום כהוגן אז כולם מלאים טוב.

(ילקוט ראובנו פ' עקב)

ב. בזכות המאה ברכות אלו אנו חיים וקיימים בגלותינו המר.

(ילקוט מעם לועז פ' עקב ממהר"ם לונזאני)

ג. הנוהר במאה ברכות בכל יום הרי זה בוודאי יהי' בעל יראה בנקל כי יתקדש ע"י המאה ברכות ומלבשתו יראה.

(בן יהוידע מנחות מג)

ד. וכי הרי אשר ראה כמה חבב הקב"ה אותנו שצונו בכל יום מאה ברכות כדי שנשתכר אלף זהובים בכל יום כדאמר' במס' חולין יצתה בת קול ואמרה כוס של ברכה שוה מ' זהובים.

(שם)

ה. וכן אם הוא אומר המאה ברכות מובטח שהוא בן עולם הבא שנאמר לכן אמור, לכן בגימטריא ק'. אמר הקב"ה אמור ק' ברכות והגני נותן לך את בריתי שלום.

(אורחות חיים לרבינו אהרן הכהן מלוגיל זצ"ל)

ו. אפשר להסמך הטעם מהמאה ברכות לפי שלכל אדם יש מקטריגים אלף משמאל ורבבה מימינו כדכתיב יפול מצדך אלף ורבבה מימין, ולב חכם לימינו להסיר מקטריגים מימינו שיהא השכינה אצלו כדכתיב מימינו כל אמוט לכן יברך מאה ברכות בכל יום שיקויים בו ברכות הטובה ומאה מכס רבבה ירדפו.

(עין יעקב מנחות מג)

ז. ובעלי מקובלים מזהירים מאוד שחלילה להקל במאה ברכות דפוגע ומטיל מום והרמוז מק' ברכות בתורה הוא מאת אדנים למאת הככר ככר לארון שצריך להזכיר ולברך מאה ברכות להשי"ת ועי"ז יהי'

כשיש צרה בעולם מסתכל הקב"ה באלו שאומרים
אמן ונוהרים בזה, להצילם מכל צרה וצוקה.

(וזהר, וילך)

טו. בשעה שהזקן יושב ודורש ועונין אחריו איש"ר
(קדיש אחר הלימוד) "אפי' יש לו שטר גזירות של מאה
שנה הקב"ה מוחל".

(מדרש רבה קהלת פ"ט)

טז. כשישראל עונים איש"ר בקול רם ובכוונה
הקב"ה מתמלא רחמים ונותן חיים לכולם.

(וזה"ק פרי נח)

יז. הוכח תוכיח את עמיתך (יש"ו). כבר הוכחתי
כמה פעמים על שיחה בטלה בבית הכנסת, ובפרט
בעת חזרת הש"ץ, ומעונש המבואר על זה רח"ל, וכבר
הזהרתי על זה, ורואה אני שלא פעלתי כלום ועדיין
פשתה המספחת, לכן אוכיח עוד, כמצווה הוכח תוכיח
אפילו מאה פעמים (כ"מ לא). ולא די להם במה
שמטמאים בהבל פיהם את ההיכל הקדוש של בית
הכנסת הזה, עוד זאת שבעת חזרת הש"ץ הם מבטלים
את השכנים שלא יוכלו לענות אמן. אוי להם דלית
להו חולקא באלקי ישראל כמבואר בזהר הק, ומי
בקש זאת מידם רמוס הצרות קודש, וכבר הוכחתי על
זה שהוא דומה למנשה שהעמיד צלם בהיכל, כך הם
בוראים משחית ומחבל בבית הכנסת, גם מתוך כך
אינם שמים לב לענות קדיש וקדושה.

ובכן מהיום והלאה יקבלו עליהם לעזוב חטא זה,
ועכ"פ מן התחלת ברכות השחר עד אחר עלינו לא
ישיחו כלל ואשרי להם.

(דרושי הצל"ח מהגאון בעל גודע ביהודה זצ"ל – ספר טוב
הפנינים פרשת קדושים)

יח. נסיונות ויסורים – ואל יעלה על דעת איש
לומר כיון שמזדמנים לי מניעות בבואי לעשות מצוה
אין רצונו של מקום בתורת ובמצות, זה אינו ונהפוך
הוא אלא אדרבה כיון שיש לו מניעות וזה מודעה רבה
שמעשיו רצוים לפני המקום והשמן מעכב בידו כאשר
נצטוה.

(שבט מוסר פרק י"ב אות ה)

וכמה זכותים יש לאותו בני אדם ושמירה לכל
המשפחה.

(חפ"ץ חיים – בן איש חי, הנהגות לשבת קודש)

יב. סגולה לפרנסה – הברכה סגולה לפרנסה, דכן
כינו חז"ל ענין הברכות מטבע שטבעו חכמים (מטה
משה) וכן ניצל ממאה תוכחות (חיד"א) וזוכה לאריכות
ימים. (אגרות משה ח"ד כ"א, ברכות המצוות כתיקונן)

יג. וגודל החיוב של עניית אמן מצאנו בדברי
הרמב"ן הק' שכתב בפ' חיי שרה על הפסוק (בראשית יח
פסוק טו) ותצחק שרה בקרבה וגו', כי הקב"ה האשים
אותה לאברהם למה הי' הדבר נמנע בעיניה וראוי לה
שתאמין או שתאמר, אמן כן יעשה ה' עב"ל. ורואים
מזה גדול החיוב שמוטל לומר אמן על כל ברכה,
אפילו כשהוא דברי איחולי הלב וברכת ידד. ומה גם
לענות אמן כראוי על הברכות והודאות שאומרים
בסדרי התפילה וברכת הנהנין, כי על ידי זה זוכים לכל
הברכות האמורות כמבואר בספרי קודש.

וכזה יובן גם כן מה שאמרו דורשי רשומות לרמוז
כי "שיבה" הוא הראשי תיבות שתיקה יפה בשעת
התפילה, להורות שעל ידי השתיקה בבית המדרש
זוכים לשיבה טובה, כי בכואו האדם לבית המדרש
מצוה עליו להתפלל כראוי ולענות אמן בכל כוחו ולא
לדבר ח"ו דברי חול. ונמצא דמכיון דכשזהיר להיות
עונה אמן כהוגן מרומז בתורה בפסוק כי בן זקנים הוא
וגו' שזוכה לאריכות ימים וכדברינו כנ"ל, הרי ודאי
שאדם כזה נוהר שלא לדבר שיחת חולין בביהמ"ד
ושתיקה יפה בשעת התפילה ג"כ עולה בראשי תיבות
שיבה, ושניהם לדבר אחד נתכוונו שיש זכות גדול
שזוכה לאריכות ימים הוא וביתו אחריו, כשעונה אמן
כראוי ואינו פונה לב לשיחה בטילה, והשי"ת יאריך
ימינו ושנותינו בטוב ובנעימים שזוכה לעשות לפניו
נחת רוח כל הימים באורך ימים ושנות חיים נעימים
בבריות גופא ונהורא מעליא וכל טוב סלה.

(אבן יקרה, פ' וישב)

יד. כשישראל נכנסים לבתי כנסיות ואומרים יהא
שמיה רבא מברך בקול רם מבטלין גזירות קשות.

(תוס' שבת קי"ט ב' לשון חז"ל בפסיקתא)

בענין אמירת מאה ברכות בכל יום, ובשבת קודש, וביום הכיפורים

העתק מספר הקדמון "סדר היום"

להגאון רבי משה ב"ר יהודה אבן מכיר, מעיר צפת - נפטר לערך בשנת ש"ע

הספר נדפס לראשונה בחייו בעיר וויניציאה בשנת שנ"ט, ורבים ממפרשי השו"ע מביאים מדבריו וסומכים עליו.

סדר חיוב מאה ברכות בכל יום

ושוב לאדם לכוין בברכותיו ולמנות אותם מתחלת הלילה א' לא' למצוא חשבון למען דעת כמה ברכות הוא מברך שלא יפחות מק' בכל יום וכל המוסיף מוסיפין לו. ומפני שתפלת ערבית בתחלת הלילה והיא התחלת היום שהיום הולך אחר הלילה צריך להתחיל ולמנות מתפלת ערבית ויהיו ברכות ראויות להמנות שיברך אותם בכוונה ראויה דאי לאו הכי ברכות פסולות איקרו ואינן ראויות למנין אדרבא לחטא יחשב לו ח"ו ומה טוב חלקו ומה נעים גורלו אם יוכל למנות אותם כלם בכוונה כי ודאי עשה רושם למעלה ומברכותיו יברכו עליונים ותחתונים. כי ענין סוד מאה ברכות הוא ענין נשגב עד מאד ונורא כי לא על חנם אז"ל מה ה' אלהיך שואל מעמך א"ת מה אלא מאה וכיון שהש"י אינו שואל מעמנו כ"א הדבר הזה בלבד דבר גדול הוא:

והענין הוא כי כל העולמות אינן מתקיימים כ"א מצד הפעולות הטובות הנעשות למטה כי צדיק יסוד עולם ואם אין צדיק אין עולם מתקיים ומברכתו יבורכו כל צבא השמים מרום רקיעא עד תהומא. וא"כ כשהאדם השפל משגיח עליו ומתבונן בברכותיו לומר אותם כראוי הנל אותם הברכות עולה ובוקע כל האוירים עד שמגיע לפני כסא כבודו והקב"ה כביכול מתעטר בו ושמח שמחה גדולה באותו שבת העולה מאת אדם נגזר מאדמה כי מחומר קורץ ומתעלה בו ומכין לו מחיה ומזון ונותן טרף לביתו פותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון אבל פחות מק' אין הדבר נגמר כאשר ידוע ליודעי חן.

ויום השבת שנמנעים ממנה כמה ברכות י"ב בכל תפלה צריך בעל נפש להזהר כדי להשלים ולכוין בכל הברכות העולים לקרות בתורה וכו' ברכות של מפטיר ויעלו לו ואם הוא המפטיר בעצמו מה טוב ומה נעים גורלו כי מברך ז' ברכות כחתן בתוך חופתו ואם לא בא לידו כדי להשלים כבר אמרנו בנמרא ממלי לחו באספרמקי ומגדי וכן ב"ט.

אבל ביום הכיפורים הוא מורה גדול למצוא צד להשלים כי כשאנו מונין אין אנו מוצאים אפילו שמונים כיצד ה' תפלות ל"ה ברכות ברכות הנקר עד ברכת התורה י"ט ברכות ב' של ברוך שאמר וחתימת ז' ברכות דק"ש הם כ"ח ול"ה הרי ס"ג וי"ד של הפטרות הם ע"ז הרי חסרים מהמנין כ"ג ואם נאמר שיכוין לברכות הקוראים בתורה מי הוא המכוין בהם. ולכן ראיתי טוב ליקח מעט בשמים או הדם ומשעה לשעה יריח בה ויברך ולא מצאתי תקון אחר קרוב מזה, אחר שאינו יוצא מבית הכנסת, והחכם עיניו בראשו להבין ולהשכיל כל הענינים על מתכונתו, ואין אנו חוששין אם הוא נוהג בכך להריח בעצי בשמים כל שעה, ולא עוד אלא שאנחנו מבקשים ביום הזה כל דבר עיניו, ואיך יעשה ההפך דכיון שעושה הדבר לש"ש אין לחוש ודי לנו מה שאסרה תורה וגדר שגדרו חכמים עלינו ועוד דתענוג נשמה הוא זה ולא תענוג דגוף, כמ"ש רז"ל בפ' כל הנשמה תהלל יה איזו דבר הוא שהנשמה נהנה ממנו ולא הגוף זהו הריח וע"כ אין חשש לתענוג הנפש ואף על גב דכתיב כל הנפש אשר לא תעונה היינו נפש הבהמי הנקשר עם הגוף, אבל הנשמה אין לה ענוי מזה וכן הוא ענין וכפר עליו מאשר חטא על הנפש שציער עצמו מהדברי' שהנפש מתהנה מהם, ואין לנו עסק בדרש הזה כי אין זה מקומו.

סדר סעודת ליל שבת קודש

ובעוד שמקדש ישים שתי ידיו על שתי ככרות ויכוין בשמברך ברכת המוציא מקום מיוחד נפת שיבצע בו אח"כ כדי שידע על מה הוא מברך וכן הדין בכל דבר שמברכין עליו צריך שיזמין ויסיים הדבר תחלה קודם שמברכין עליו דאי לאו הכי הוי ברכה לבטלה ואף על פי שהקידוש על הפת לא ימצא בו תיבות להשלים ע"כ אא"כ הוי ביין אין לחוש ביון שעיקר הקידוש לא נתקן אלא על היין ואח"כ יסדר שולחנו כפי כחו ויאכל בשמחה ובטוב לבב וירחיק ממנו ומבני ביתו כל קטמ' ומריבה ויגון ואנחה כמו שביארנו ויבקש שלום ויארץ על שולחנו כדרך בני מלכים ושרים בנחת והשקט ושלוה להראות ענג בעצמו ויתן חלק מה מאכילתו לעניים הן רב הן מעט כי זהו עיקר הענג והשמחה לשמח לב האומללים והדלים ולא יהי' אכילתו ושמחתו מניה וביה לאכול ולשתות ולמלא בטנו כי צדיק אוכל לשובע נפשו ונותן חלק למרירי יום כדי שישמחו כולם ביום הקדוש הזה ולו יחשב לצדקה.

ואחר שאכל ושתה כרצונו יברך ברכת המזון מלה במלה, ויזכיר בה של שבת, ויברך על היין אחר המזון, ואפילו שאין דרכו בחול לברך על היין, צריך לברך ביום השבת עליו מפני כבוד היום, וכדי להרבות בברכות כדי להשלים מאה ברכות:

אחר האכילה ילמד מעט בחברה עם חבר אם יש לו ואם אין עמו חבר ישים עליו שומר וילמוד כדי שלא יבא להטות הנר אא"כ הוא אדם חשוב ואם אין עמו חבר ולא שומר לא ילמד בספר כלל ולא יעבור על דברי חכמים אלא ילמד איזה דבר ע"פ ממה שחננו האל הן מקרא הן משנה או פרק במה מדליקין עם פירושו עד שישכב עצמו בשינה וילך לשכב ויקרא קריאת שמע עם הסדר:

יוחנן סג"ל וואזנער

ראב"ד דחסידי סקווירא

ודומ"ץ דקהל תולדות יעקב יוסף

דחסידי סקווירא מאנטריאל

בס"ד, לכבוד ידידי החשוב המזכה את הרבים כש"ת

הרה"ג החסיד מוה"ר אלכסנדר אליעזר קנאפפלער שליט"א.

אחדשה"ט באהבה כראוי וכנכון, באתי בזה בקוצר אמרים כמה ששאל מע"כ אי נשים מחוייבין לברך מאה ברכות בכל יום, והנה מסתבר דלא חייבו בזה הנשים שהרי הן פטורות מהרבה ברכות ותפילות שאומרים האנשים, וא"כ היו הפוסקים [צריכים] לכתוב שצריכין להשלים המאה ברכות, כמו שאמרו לענין שבת ויו"ט.

ושוב ראיתי שכ"כ בספר הליכות ביתה (סי' יג) בשם הגרש"ז אוירבאך ז"ל, והגם שראיתי מאיזה ספרי אחרוני זמננו שאמרו שגם הנשים חייבים במאה ברכות, נראה דלהלכה אין לחוש לזה, וכן עמא דבר. ושוב ראיתי שכ"כ בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סימן כ"ג).

ומש"כ מעכ"ת לדייק ממש"כ בשו"ע (או"ח סי' ר"צ) דבשבת ירבה בפירות וכו', דהכוונה בזה דבשבת אין לחוש לברכה שאינה צריכה כל זמן שלא השלים מאה ברכות, הנה במג"א (סוף סימן רמ"ו) הביא סברא כזו בשם השלה"ק, והקשה ע"ז דוודאי אסור לברך ברכה שאינה צריכה ממש אפילו בשבת, רק מותר להביא הפירות לאחר הסעודה, או להביאם מעט מעט, וגם ע"ז יש חולקים עיי"ש.

ובשו"ע הרב (שם סעיף ד' והי) פסק כשיטת אבן העזר, דלהניח הפירות לאחר הסעודה אין חשש של גורם ברכה שאינה צריכה, כיון שבאמת הברכה מיוחדת להפירות, רק שהיה יכול לפטור את עצמו מלברך ברכה אחרונה בברכת המזון, ועיין מה שכתבנו בזה בחיי הלוי (ח"א סי' ו' אות ג'), אבל להביא הפירות מעט מעט חמור יותר, עיי"ש.

ומה שהקשה מע"כ על מה שכתב המחבר שיש להרבות בפירות בשבת, זהו פשוט שהביא מה שאמרו חז"ל (במנחות מג:): דבימות החול יש מאה ברכות ע"י התפילות שמו"ע, ובשבת צריך להזהר למלאות הברכות ע"י פירות ובשמים, ומש"כ מעלתו שמצא סברא זו בספר סדר היום שמותר להרבות בברכות כדי להשלים מאה ברכות, הנה בשלה"ק מסכת יומא (פרק גר מצוה אות ל"ב) הביא את דברי סדר היום שמשמע כן, והקשה (שם אות ל"ג) ע"ז, והעלה שאין לעשות כן, ואפילו ביוה"כ שא"א להשלים הברכות בעצמו, יש לו לכוין בברכות השליח ציבור, ובברכות של הקוראים בתורה, עיי"ש [ונדפס במחזור המבואר ליוה"כ]. אבל הייתי לומד דביוה"כ שצריכין להיות באחדות ביותר תקנו חז"ל מתחילה גם בענין מאה ברכות שצריך לצאת אחד מן חבירו.

ועכשיו אסתגר בזה.

ידידכם,

יוחנן סג"ל וואזנער